

erdelyi élet

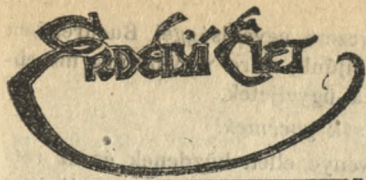
1936 III. 21. — XXV. évf. 9. sz. — 20 Lel

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BCU Cluj / Central University Library Cluj

XXV. ÉVF. 9. SZ.
1936 MÁRCIUS 21.

FŐSZERKESZTŐ:
G E L L E R Ö D Ö N

Fényképes igazolványokkal ellátott tudósítók és kiadóhivatali megbízottak: București, Cluj, Timișoara, Oradea, Brașov, Satu-Mare, T.-Mureș

EGYKE

Mióta az isteni gondviselés kisebbségi sorsra juttatott, sokféle veszedelem fenyegeti életünket. Nekem úgy tetszik, olyan félve nyulunk az itt következő témához, alig foglalkozunk vele, pedig ez az ami leginkább ássa ma a mi sirunkat. Ez az „egyke rendszer”, általában a gyermekáldás ellen meggondolatlan, többet mondok — hűnös küzdelem.

Ez a korszak a különböző válságok korszaka. Beszélünk gazdasági, politikai, társadalmi, családi élet, szellemi élet, stb. válságról. De a történelem szerint alig is volt idő, melyet igazi nyugalmi állapot jellemzett volna. Többé kevésbé az élet törvénye szerint minden korszak bizonyos válságokban szenvedett. És valahányszor az élet anyagiakban megnehezedett, mert a családi élet törvénye szerint felelősök vagyunk a gyermekért,

az ember mindig félt a gyermekáldástól.

Ezen nem lehet csodálkozni, ez természetes. A gyermekáldás gondot, bajt, tünődést jelent, ki vállalkoznék szívesen arra, mi ezeket hozza magával.

Egyet, egy nem újságot már a kezdetnél szegezzünk le.

Minden nemzet létének, fejlődésének egyik nélkülözhetetlen alapja a gyermek. A gyermek a jövőndő!

A gyermekben a jövőndőt igéri a gondviselő Isten s ha áll ez egy államban az uralkodó népfajra, 100%-osan áll egy népkisebbségre. Erre gondolt bizonyára a német herceg, mikor még az osztrák-magyar

**Tavaszi szövetujdonságok
a legnagyobb választékban
és a legolcsóbb árakon**

Husvét előtti olcsó árusítás!

Vajda & Cégka

Str. Eminescu 15. „Mercur” bevásárlási helye

monárkia idejében egy ardeali szász vezető egyéniséggel Bucurestben találkozott és ez megkérdezte, hogyan élünk, mire vigyázzunk mi ebben az államban, a válasz az volt, arra ügyeljetek,

szülessék nálatok sok gyermek!

— Abol nem ezt követelik, az élet törvénye ellen küzdenek és ez rettenetes bosszút áll. Ézsau kevés, hitvány földi előnyért, egy tál lencséért eladta elsőszülöttségi jogát. Könnyedén odadobta örökségét s aztán, mikor már késő volt bánta, könnyhullatással bánta meg. Könnyei sem értek semmit, hiszen nem a bűnét, hanem annak szörnyű következményét siratta. A mai Ezsauk istentelenségükben még meg sem született gyermekeiket dobják el — egy tál ételért, keresve a könnyebb, gondatlan, kényelmes életet, ezt a hitvány földi értéket. Az Ézsauk tüntetése pedig rettenetes.

Van-e szörnyűbb büntetés, mint az, hogy amikor már örökre elveszett, akkor felébreszti. Istenadta a lelkében a megvetett az eldobott gyermek után az olthatatlan vágyat.

Az így szokott lenni. — Itt az ideje, hogy minden kisebbségi ember tudatára jusson szent öröksége megbecsülhetetlen értékeinek. Nem menthetjük a gyermekáldás elleni küzdelmet azzal, hogy már réges-régen még a rómaiaknál is meg volt, hiszen pl. ásatásoknál találtak erre a célra használt műszereket.

Igaz, hogy ma — ha valamely élet feladat hősiességet igényel, úgy sok gyermekes embernek lenni (értem ez alatt az 5, vagy több gyermeket), s e feladatnak becsületesen meg is felelni, hősies lelkület nélkül nem lehet!

ez a rettenetesen nehéz élet mennyi édes apát, meg édes anyát tett hőssé

s hogy még élni tudunk, hogy még reménységünk lehet a jövőben ezeknek a hős édes apáknak és anyáknak köszönhető. A sok gyermekes embernek sokszor kell keservesen tapasztalnia, hogy akár az egyes ember, akár valamely intézmény nem veszi észre, nem törődik vele, hogy neki sok gyermek nehéz keresztjét kell elcipelnie, de a feladatot mégis vállalni kell. Hányszor kell tapasztalnod, hogy a világ megvet, kigunyol, kinevet, van-e benned erős, hősies lélek, hogy akkor is diadalmasnak érezd magadat és hitvedben meg ne rendülj?! Bizony

Le a kalappal és tisztelettel ünnepeljük Szendrey Mihály szinigazgatót; hetven éves születésnapja alkalmából. Mert mondhatnak rá akármit, de azt még ellenségei is el kell, hogy ismerjék: ma ő az egyetlen tényleges, hivatásos magyar szinigazgató Ardealban. A többiek: színházi vállalkozók, üzletemberek.

a sok gyermekhez hősies lelkület kell.

Egy nőről tudunk, amelyik sohasem félt a gyermekáldástól és ez az ótestamentum zsidó nép volt s az ma is. De ez meg is tartotta mindig. Ábrahámnak nagy ígéretet tett az Ur: „Ne félj, én paizsod vagyok tenéked, a te jutalmad fölötte igen bőséges lesz. Ábrahám felelete azt bizonyítja, hogy ő egyenesen fájlalta a gyermektelen állapotot. „Uram Isten, mit adnál énnekem, holott én magzat nélkül járok”. Másképp gazdag, boldog ember volt, csak az fájt neki, hogy nem volt gyermeke. Nem lesz, kire hagyja szorgalma gyümölcsét. Ez a gyermektelen ember panasza. Es ez érthető is. A gyermektelen élet reménytelen élet ezen a földön.

Vásárhelyi ref. püspökhelyettes oly szépen, oly lendületesen ír erről: *Gondoljuk el, mi lenne ebből a világból, ha egyszer egy kegyetlen isteni ítélet azt végezné, hogy nem fog születni több gyermek, hogy miénk lesz az utolsó nemzedék, mely még küzd ezen a földön és ezután nem következik semmi. A gyermekek nem veszik át az apák örökségét, vagy legalább is nem a mi gyermekeink veszik át az apai örökséget. Földjeinket mások veszik át, házaikban mások fognak lakni, templomainkban mások fognak énekelni és imádkozni, bennünk elvégződik a mi számunkra az élet ezen a földön. Erdemes lenne-e bizonyos holál sötét végzetének tudalában élni és küzdeni tovább ezen a földön? Mit várhatnak az élettől? A nagy magyar költő egy nagyszerű képben rajzolja meg a kétségbeesett ember Ádám ott áll a kétségbeesés sziklapartján és mi tartja vissza a haláltól? Az, hogy Éva gyermeket s a gyermekben jövődőt ígér neki. Így érti meg Ádám az égi szó felséges jelentését. „Ember kényes és bizva bizál”. A gyermekben ígért jövődő ad értelmet és célt az örök Ádám küzdesének. És ez az igazság, igazság az egyházra, igazság magyar kisebbségi népünkre nézve is.*

Ime, mindezek ékesen bizonyítják, hogy

az egyke rendszer ellen küzdenünk kell, mert ez sirunkat ássa.

Feladatunk kettős. Lássuk meg, hol mi a baj, ez az első, azután hogyan, mi módon lehet és kell segítenünk rajta? Kisebbségi társadalmunkban itt is, ott is, városban és falun a születések száma évről-évre lefelé jön. A napilapokból is láthatjuk, hogy megszapordtak a gyermekáldás elleni erőszakos beavatkozások. Bábai közreműködés, orvosi segítség napirenden vannak. Így van ez mindenütt.

A házasság is egyre kevesebb, mert a fiatalok félnek a komoly életfeladatoktól.

Ez is elnéptelenedésünket eredményezi. Az állandóan csökkenő születések nem a gazdasági világ következménye, hiszen éppen a módosabbaknak van kevesebb gyermeke. Igényesebbek vagyunk, mint ré-

Weisz István

u r i s z a b ó s á g

Szövetkülönlegességek nagy választékban. — kitűnő szabás, elsőrendű kidolgozás

ARAD, Strada Eminescu 15.

gen, inkább szórakozásra költik az emberek a pénzt, mint agyermek nevelésre. Ez az igazság.

Ebből az következik, hogy erőteljes vallásos életre van szükség, mert az erős hit szerényebb igényekre nevel, mi által módot nyújt arra, hogy az anyagi eszközöket minél több gyermek eltartására és nevelésére fordítsák az emberek.

A gyermek-védelem intézményesen megszervezendő.

Még pedig az egyházak keretén belül. A gyermek-védelem tudatossá-tételének egyik legerősebb gyökere a vallásos erkölcsi beállítottság, mely az élet értékét minden más érték fölé helyezi és így tiltja a gyilkolást. Ezen erkölcsi motívumon épültek fel az első gyermekvédelmi berendezések.

A mi társadalmi és gazdasági viszonyaink közt a gyermek-védelem csakis az egyház keretein belül oldható meg.

Az állam pénzügyi okok miatt erre képtelen, de az egyházak világi szervezeteik révén (férfi-, nőszövetségek), kellő központi vezetéssel könnyen megoldhatják. Az első a szervezet s azután a működési életre hívása.

Igen sokat tehetnek a lelkipásztorok. Itt az u. n. papi prudenciának tágtere nyílik. Fő, hogy a kérdést állandóan felsznen tartsuk. Küzdünk e sirunkat ásó veszedelem ellen. Erről a kérdésről, jobban mondva tárgyról úgy kell prédikálni, hogy az emberek sirjanak bele.

Meggyőződésünk teljes erejével hirdessük, hogy mit adhatna ez a világ nektek azon feltétellel, hogy gyermekeiteket elveszi és a ti örökségetek lángja kialszik? Hogy népesülnek be az iskolák és hogy épülnek új templomok? Adjátok gyermeket az iskolának, a nevelés munkájában legyetek segítségére az iskolának, ti magatok őrizzétek és ápoljátok azt a hitet, melynek lelke kell, hogy betöltse és megszentelje a templomot és iskolát.

T. Zs.

Jön a sörszezon!

Timișoarai márciusi világos és barna sörök

Képviselőt:

Alexandru Reusz, Arad

Az Erdélyi Élet vendége:

Dr. Dávid György

Keresztény felelősség a zsidókkal szemben

(Beküldött kézirat)

Ez a téma épen időszerű. Időszerű azért, mert a zsidóság kérdése úgy állítottatott be a világba, mint nehéz probléma nagy veszedelem, a világ fekélye. A jelszó pedig az, hogy: „Üsd a zsidót, ahol találod!”... Oka pedig ennek nem csak az a keresztény tudat, hogy a zsidók felesztették meg Messiást, hanem az is, hogy

bennük lülja az embervilág a mai idők publikánusait, a kiknek működése, kereskedelmi és más tevékenykedése akadályt gördít sok minden keresztény törekvés elé.

Másik oka pedig az, hogy erősen dühöng az ajkakon a keresztény jelszó, a keresztény elnevezés és ennek örve alatt ki kell pusztítani mindent, a mi nem keresztényi és a ki nem keresztény. S végül mert a világ békétlensége okozóinak az ezt előidéző kártyakeverőknek a köztudat a zsidókat látja, ezért indult meg az antiszemitizmus mozgalom, az antiszemitizmus azzal a jelszóval, hogy ki kell irtani a zsidókat.

És ebben a légkörben szinte mintegy elsiklik előlünk az a körülmény, hogy zsidó testvéreink között vannak olyanok,

a kiknél az érdeklődésnek újabb és újabb jelével találkozunk az Ur Jézus Krisztus követelményeit illetőleg.

Nem vesszük észre azt, hogy az Ur keze belenyult a zsidóság életébe, hogy ő is találja meg az Ur Jézusban a régóta várt Messiást. S ha már az Ur keze belenyult a zsidóság életébe s megláttatta velük is az idők jeleit, akkor ebből a körülményből nekünk is látnunk kell Isten akaratát, a kötelességünket, a felelősségünket a zsidókkal szemben.

Csodálatos dolog ugye, hogy kötelességet és felelősséget hangoztatunk, pedig a zsidóságot illetőleg a mi részünkről ez áll fenn. Ha a zsidóságot a gyarló világi közvélemény úgy állította be az emberi

A timişoarai Gea-Krayer rt. utazója azonkívül, hogy vállalatától négyszáztízezer leit sikkasztott, — állítólag egy aradi gyógyszerészt is megkárosított kétszázezer leiel. Az ilyen fájdalokra nem jó a Diana sósborszesz?

fogalomba, mint minden rossznak az okozóját, mi ezt nem nézhetjük el tétlenül.

Meg kell vizsgálnunk, hogy tényleg az okozója-e minden bajnak?

S van-e alapja az ezt hangoztató közvéleménynek? S ha tényleg így áll, azt meg kell szüntetnünk. De nem kivágással, radikális operációval, a mely sebet vág a testen és lelken egyaránt, hanem a keresztény gondolkodás eszközeivel: művelt, gyógyítási akaró emberi módon. Közeledni kell a zsidósághoz az evangélium eszközeivel és hatalmával. Feltárni kell előtűk azt, hogy mint egykor Isten választott népének: nekik is nem az a hivatásuk, hogy társadalmi zavargások előidézőiképpen tűnjenek fel, hanem, mint Istennek akaratát eselekvő gyermekek, mint testvércek a nagy közösségben, a kftől mindenki építést és nemes munkát vár.

Azért van antiszemitizmus, mert a keresztény embernek igen kemény a szíve és szívünk keménysége miatt nem teszünk eleget Krisztus kívánságának, aki egész életünkre igényt tart. Nem jut eszünkbe az, hogy a zsidókkal szemben gonosz indulatok által Isten igéjével és parancsolataiva kerülünk ellentétbe. Nem akarjuk tanulmányozni, igénybe venni azokat a módszereket, hogy hogyan lehet lelkeket megnyerni, hogyan lehet imádsággal, nyájas beszéddel és segítő cselekedetekkel alkalmakat teremteni, a melyekben a Szentlélek erejével nem egy zsidó lelket lehetne megnyerni az örökértékű bizonyoságtévő evangélium számára akkor, amikor tapasztalhatjuk azt is, hogy a zsidó nének Palesztinában, Oroszországban és egyebütt szenvedett üldöztetését Isten kormányozza arra végre, hogy Jézust, akit közülünk számosan ma inkább tisztelnek, mit valaha, Messiásnak elismerjék. És figyelmen kívül hagyják azt, hogy nekünk tusakodnunk kell azért a lelki ébredésért, a mely a föld minden határáig kiterjedjen és Urunknak ígérete szerint eljőjjön. Ezek pedig nem emberi meghagyások, hanem isteni rendelések s mert elmulasztjuk azok teljesítését, von minket felelősségre az Isten s támasztja fel a keresztény ember felelőségét a zsidókkal szemben. S ezt meg kell szivelnünk. Mert felelőssek vagyunk azért is, hogy látjuk a bajt és annak elejét venni nem igyekszünk. Krisztus személyválogatás nélkül fogad magához mindenkit minden neuből, társadalmi osztályból és nemzetből.

Minden misszió nehéz, de gyönyörűség. Csakhogy nekünk ezt a nehézséget nézünk nem lehet, nem szabad. Nekünk minden társadalmi és népi réteget el kell vinnünk oda, a hol szentől-szembe megláthatja, mit követel tőlünk Krisztus szeretete.

Tavaszi Székelynél,
térüszövek
Consum-Inlesnirea tag színházzal
szemben

— Semmi kifogásunk sincs az ellen, ha lap-társaink átveszik eredeti cikkeinket, de csakis lapunk vagy cikkiróink megnevezésével.

Kisebbségi kérdések

(Bucureşti.) Most jelent meg a „kisebbségi kérdések” (Chestiuni Minoritare) március havi száma, amellyel kapcsolatosan megállapíthatjuk, hogy

Maurer Béla volt aradi szinigazgató

ezen a román nyelvű havi szemlén keresztül valóban értékes, nagyvonalú és a romániai kisebbségekre igen hasznos munkát végez.

Ez a szám II. Carol királynak a kisebbségi kérdéstről tett kedvező nyilatkozatát adja. A királyi szó nyomatékosságával állapítja meg, hogy itt

az uralkodó faj mellett kisebbségi népek is élnek, akiknek jogait el kell ismerni.

Bemutatja, hogy a kisebbségellenes szellemnek, a numerus valachicusnak nincsen talaja a román nép lelkében. — Külön cikkben foglalkozik a magyar és német kisebbségi népek 1935. évi sérelmeivel. Részletesen ismertette azokat a lépéseket, amelyeket a magyar parlamenti csoport tagjai tettek a sérelmek orvoslására.

Értekes adatokban tájékoztatja a román olvasót arról, hogy milyen volt a román kisebbség helyzete a régi Magyarországon. 1906. évben Magyarország területén 2 millió 800.000 román felek számára 2985 román felekezeti iskola működött. Beszél arról, hogy milyen csapást mért az agrárreform a mai kisebbségi népek felekezeti oktatására, amikor a római katolikus és református egyházaktól 314.331 hold földbirtokot sajátított ki.

Táblázatokat közöl arról, hogy 1918 óta milyen visszaesés állott be a magyar felekezeti oktatásban. Ardeal és Banat területén 1918-ban 2853 magyar iskola működött, amelyből 1382 állami, 1171 felekezeti iskola volt. Az 1933–34. évben ezen iskolák száma 1282-re csökkent, amelyből 449 magyar tagozattal is működő állami iskola, míg 833 felekezeti iskola.

Számokat vonultat fel a szemle, mint hangos bizonyítékokat amellett, hogy a románok egyházi, kulturális és gazdasági szervezése a háborúelőtti Magyarországon milyen volt. 1900-ban kelt statisztikai adatok szerint 2.799.479 román élt Magyarországon; 3363 egyházközség 2563 filiale, 3890 lelkésszel. Volt 5 teológia, 1 alsó reáliskola, 1 felső kereskedelmi, 9 fiuinternátus, 6 tanítóképző, 4 liceum, 1 gimnázium. Az iskolákat az egyházak, nőegyletek, közbirtokosságok, Astra és más egyesületek tartották fent. Legnagyobb alapítványa a „Gojdu alapítvány” volt, amelynek vagyona 1907-ben 6.493.055 korona volt. Őt nagy kulturregylet volt, 25 román nőegylet, 113 dal- és zeneegylet, 33 olvasó-

HURDESSEN

az „ERDÉLYI ÉLET”-ben!

Az aradi színészet története

Arad mindig pártolta a színművészetet. Az aradi közönség szívből lelkesedett a jó színházi előadásokért, nagyszerű színművészekért. Ha Aradon valamely színészt, színésznőt megszerettek, azt annyira elhalmozták a szeretet és elismerés minden jelével, hogy évekig illmaradt és ha már el kellett mennie, könnyezve és jójó szívvel távozott.

Az aradi színháznak, az aradi közönségnek valamikor hírneve volt a színészek társadalmában.

Az aradi színészet dicsőségében gazdag multját fogjuk mától kezdve cikksorozatban ismertetni.

A lárgy hálás. Az aradi színészet története valóságos regény: vannak benne ragyogóan gyönyörű lapok és vannak benne lesújtóan szomorú részletek.

Mindent meg fogunk írni ebben a cikksorozatban: a legendásan hősi korszakokat, a felemelkedés aranykorszakát és a mélybe való zuhanás szomorúságát. Nem száraz adatok közlésére vállalkozunk, hanem a mai ember kényes és kifinomult izlésének megfelelő történelmi időszakok színházi eseményeinek elbeszélését fogja kapni az olvasó. Nehéz feladat, de igyekszünk legjobb tudásunkkal megfelelni...

A MAGYAR ÉS NÉMET SZÍNÉSZET HARCA

Arad a 18. században még német város volt. A lakosság tulnyomó többsége német volt. Laktak azután benne szerbek, románok és magyarok is.

Természetesen ilyen német városban csak német színtársulatok boldogulhattak.

Bizonyos, hogy jártak is Aradon német vándortársulatok, de irások nyomok ezekről nincsenek, mert a városi hatóságnak 1790 előtti iratainak nagyrésze megsemmisült. 1793-ról szól a legrégebb feljegyzés, amely élénken bevilágít az akkori német színészet erkölcsi és művészi életébe.

1793 októberében Wolf Koloman neuburgi illetőségű német színgazgató kénytelen volt

felosztatni és szélnek eresztetni németekből és csehekből álló színtársulatát, mert a közönség szinte tüntetően került a színházi előadásokat.

Az igazgató a kincstári erdőgazgatóságnál könyörületből dijnoki állást kapott. Korhely ember volt az a Wolf. El is csapták hamarosan és megint színtársulatot szervezett, amellyel az akkori Baiamarera mel. Itt engedélyt kért a városi tanácstól, hogy vigjdtékokat adhasson elő. De ekkor a városi tanács már tudomást szerzett a pesti magyar színtársulat körleveléből, hogy

Pesten mostoha elbánásban részesítik a hatóságok a magyar színészetet és a német muzsának hajlékot emelnek.

A bányai városi tanács emiatt nem adott játszási engedélyt a német társulatnak. Wolf igazgató nem jött zavarba és szeptember 6-án minden engedély nélkül megkezdte előadásait, amihez a városi tanács a bányaigazgatóság közbenjárására megadta az engedélyt. De kikötötte a tanács, hogy

Wolf naponta egy rénes forintot köteles fizetni a városi szegényalapnak. Ezenkívül a helyárat is magasan állapította meg, hogy elszoktassa a közönséget a német színházról.

Wolf úgy segített magán, hogy a nézőtérren kávéházi és vendéglői italokat mért ki és így szaporította jövedelmét. Később aztán erkölcsstelen bohózatokat és pikáns rögtönzéseket adatott elő. A város plebánosa tiltakozott ez ellen és követelte a szintársulat eltávolítását.

Wolf rengeteg adósság hátrahagyásával megszökött Baia Mareról. Ez a legrégebbi adat. Valószínű, hogy az aradi közönség ekkor még nem hazafias érzésből bojkottálta Wolf német társulatát, hanem a jóízűsége tartotta távol a trivialitásoktól.

Hogy mennyire nem a nemzeti érzés volt még abban az időben döntő Aradon, az kiderül abból, hogy

1794-ben Stephani Wolfgang német társulatát igen nagy tetszéssel fogadták.

Lovász Imre aradmegyei alispánnak 1794. augusztus 6-án kelt hivatalos bizonyítványa szerint Stephani társulata 17 napig játszott Aradon. Előadásai nívósak voltak és kiérdemelték a közönség tetszését. Ezenkívül kedvelték is az igazgatót és hét tagból álló társulatát, mert

valamennyien erkölcsös életet éltek és magaviseletükkel nem botránkoztatták meg a polgárokat.

Az aradiak örömet jártak színházba. A Minorita-rendház egyik naplóírója 1798. december 5-én meg is jegyzi, hogy sem eső, sem sár, sem hóvihar nem feszélyezte az aradiakat a színházlátogatásban. Ekkor már magyar szintársulat játszott Aradon hetenként háromszor. Valószínű, hogy ez a társulat töredéke volt Kelemen László régi nagy társulatának. A színházi előadásokat a Milics-házban tartották, amely dr. Steinitzer Pál ügyvéd házának helyén állt Megbízható szóbeli hagyomány szerint

a ház egyik helyisége rendse körülmények között magtár volt, szintársulat érkezésekor kiürítették és átadták színházi előadások céljaira.

A vándortársulatok sok vallásellenes, erkölcsstelen, sőt dinasztia-

Mennyivel okosabb lenne, ha a földalatti felbujtók sztrájkolnának és dolgozni hagynák a hetek óta kenyértelen több ezer textilgyári munkást!...

ellenes darabot játszótlak. A budai helytartótanács tehát rendeletben utasította a városok hatóságait, hogy három hónaponként terjesszék fel a területükön működő színtársulatok névsorát, illetve a darabok szövegkönyveit. Aradon a városi fizikus volt a színházi cenzor és a színtársulat ellenőrző felügyelője. 1799 február 6-án terjesztette fel a műsört. Valószínű, hogy akkor még mindig Kelemen László működött Aradon.

A helytartótanács cenzori hivatala a felterjesztett műsornak harmadrészét letiltotta az aradi színpadról, a többi darabot pedig csak akkor lehetett előadni, ha a városi cenzor megengedte.

FELEPÜL A RÉGI SZÍNHÁZ

Arad lakossága számban és vagyonban növekedett. Emelkedett tehát a közönség kulturigénye is. Most már szűknek bizonyult a Milics-házban levő primitív színházi „terem” és színpad. A városban senki sem vállalkozott, hogy színházat építsen. Végül Hirschl Jakab vállalkozott arra, hogy színházépületet építtel.

Hirschl személyesen jelentkezett kihallgatásra 1812-ben Ferenc császárnál, hogy megkapja az engedélyt a színház felépítéséhez.

A hivatalos út az engedély megszerzéséhez a helytartótanácson keresztül vezetett, de ez hosszadalmas volt. Így tehát Hirschl a legrövidebb utat: a császári audienciát választotta. Egy udvari tiszt vezette a császár elé Hirschl Jakabot, aki röviden előadta kérelmét. Ferenc császár megadta az engedélyt és ezt a megjegyzést tette a tiszthez fordulva:

— Merkwürdig wenn a Jude Geld hat, auf was für eine Idee er kommt. (Csodálatos, ha a zsidónak pénze van, milyen eszméje támad!)

Hirschl családi viszonyok miatt csak 1816-ban kezdte meg a színház építését a lakóháza melletti telken. Az uccát, a mai Gh. Lazaruccát félszázadig Színház-uccának nevezték. Az épület ma is fennáll és az Uránia-mozi működik benne.

Az élelmes Hirschl arra számított, hogy a színházért csinos bérösszeget fog kapni és így rentábilis üzletet csinál.

De amikor, látta, hogy a magyar színtársulatok mennyire küzködnek, nemcsak a színházbért engedte el, hanem megpályolt is bérrel, pedig jóformán magyarul sem tudott.

Az új színház csak 1820-ban lett kész. Addig a színtársulatok még mindig a Milics-házban játszótlak.

**Tavaszi női divatujdonságok elegáns, izléses,
olcsó kivitelben csak**

Menczer M.

**női konfekció áruházában szerezhetők be.
Arad, Bul. Regina Maria 12. (Fischer Eliz-palota)**

A Feljegyzés van arról, hogy 1818-ban a téli szezonban magyar színtársulat játszott Aradon. Ezt a színtársulatot dr. Sándorfi József biharmegyei főorvos állította össze és szerelte fel saját költségén ruháival, könyvtárral és díszletekkel. A kiváló társulat Aradra jött. Mint egy egykoru színészbarát írja — aradi tartózkodása alatt a doktor-mecénás a színészek gázsiját a felével felemelte és kérésükre megengedte, hogy egész télen ott tartózkodhatnak, noha előzőleg novemberre tüzte ki visszatérésük idejét. Ennek a váradi társulatnak töredéke jutott le Aradra 1818-ban Kilenyi Dávid igazgató vezetésével. Mire a társulat Pestről eljutott ide Szegeden és Szabadkán való vendégszereplés után, létszámban megszorodott és művészi képességben megerősödött. A megyegyűlésre egybegyűlt rendek felkarolták Kilenyi társulatát és amikor a színészek Timisoarára, majd Pécsre mentek, a legzebb ajánlólevelet kapták. Ekkor már a megyei rendek kezükbe vették a magyar színészet sorsát. Siettek a téli idényre a német társulat elől kibérelni a Milics-ház színháztermét, ahová Vándza Mihály vezetésével a cluji társulat vonult be. A megyei rendek bérlettel biztosították a magyar színtársulat huzamosabb vendégszereplését. Egyetlen színlap maradt fenn ebből az időből, amely „Nepomucenus János” című ötfelvonásos szomorujátékot hirdetett 1819 december 2-án bizonyos Simonffi György „Színjátzó és Színmester hasznára”. a színlap végén ez áll:

„Nagy Erdemü Közönség. Ezen játék jövedelmét a játékszíni kormány számomra határozván, egész igyekezettel azon voltam, hogy valamint a történettel, úgy a történetbe nevezetes hidnak és öt csillagoknak elkészítésével, meglepedéseket kinyeshessen, aki is magamat partifogásukba ajánlván maradtam a n. érdekü közönségnek alázatos szolgálja: Simonffi György Színjátzó és Színmester”.

A darabban a megjutalmazott Simonffi György Színjátzó mindössze egy strázsát játszott. Nem lehetett valami nevezetes Színjátzó Simonffi ur, de annál nevezetesebb Színmester lehetett, aki hidat épített a színpadon és öt csillagot is készített...

Ennek a cluji együttesnek nagyszerűen ment. Minden este zsujolva volt a színházterem, pedig a helydrak az akkori viszonyokhoz mérten elég magasak voltak: egy alsó páholy 5 forint, felső páholy 3 forint, zártszék 1 forint, nobi parter 45 krajcár, karcol 15 krajcár. A művészeknek nem kellett a jegyekkel házalni, ahogy a németek tették és mégis megtelt a színház.

Az új színház 1820-ban elkészült és azt Gunst német igazgató színtársulata nyitotta meg a „Hamupipőke” című elkoptatott énekes bohózzal.

Csáky Gyula, Vésnök

Arad, Str. Bratlana 9.

Bélyegzők, sportérmek, zománcozott jelvények,
zászlószegek és vésnöki munkák a legolcsóbban.

Nézzük csak, milyen volt ez az új színház, amely az akkori közönség számára igazi szenzációt jelentett. Mindenekelőtt meglepte a közönséget a lágas és magas terem és maga a színpad, annál is inkább, mert a Milics-házban hozzá volt szokva a szűk teremhez és a primitív színpadhoz. A díszleteket és színpadi gépezeteket limisőárai iparosok készítették és azok az akkori viszonyokhoz képest modernek voltak. Ma már aligha felelne meg a terem színház céljaira. Építés közben nem gondoltak tűzveszélyre. (Még ma is tűzveszélyes.) A színpad, színpadiás, nézőtér, páholyok és karzatok lépcsős és oldalfalai három emelet magasságban kassirozott fából készültek és ezeket eleinte közönséges fagygyertyával, ritkán ünnepélyes alkalmakkor viaszgyertyával, majd olajjal, a halvtanas években petróleumlámpákkal világították.

A világításnál csak a fűtés volt kezdetlegesebb. A földszinten egy hatalmas agyugkályha, később bádogkemence állt, amelyet a jegyszédő gondozott. Miután a színházban szabad volt a dohányzás, a férfiak rendszerint a kályha paraszával gyújtottak rá pipáikra. Ha azlán valamelyik néző a terem levegőjét hüvösnek találta és a jegyszédő el volt foglalva,

a fázó néző maga tett a tüzre néhány hasáb fát.

Igazán a gondviselés keze óvta meg akkor az aradiakat színházi tűzketasztrófától, mint ahogy nemrég ugyanebben a teremben a moziközönséget is megvédte tűzveszedelemtől.

Gunst német igazgató nem sok dicsőséget szerzett előadásaival a német színházi művészetnek és hamarosan el is távozott Aradról. Utána Kilenyi Dávid nagyszerűen összetanult, kitűnő társulata vonult be 1820-ban az új színházba. A szintársulat szemefénye Déryné Széppaloki Kóza, az országszerte ünnepelel énekesnő, a legendás Déryné ijasszony volt, aki leginkább operákban cillogtatta tökéletes énekművészetét és kiforrott játékát. Egyéniségének lebilincselő bájával pedig egycsapásra meghódította a közönséget, amely minden fellépésekor leirhatatlan lelkesedéssel fogadta.

Kilenyi Dávid igen okos igazgató volt. Akkor távozott mindig egy-egy városból, amikor a közönség érdeklődése a csúcsponton állt. Ezzel azt érte el, hogy mindig visszakivánták és ígéretét vették, hogy mielőbb visszatér. Így volt ez Aradon is, ahová 1823-ban visszatért és áprilistól június végéig folyton fokozódó érdeklődés mellett játszott. Főként Aradmegye nemessége pártolta a színészeket. (Folytatjuk)

Férfiszövetek nagy választékban

Bárseny

költő-szövő áruházban

Maniu jubileuma, — dr. Marşieu Iustin reaktiválása

(Arad.) Románia politikai életének nagy napja lesz május 6-án. Ekkor tölti be Maniu Iuliu volt miniszterelnök politikai működésének 30-ik évfordulóját.

E három évtized alatti világtörténelmi események játszódtak le, amelyekben a jubiláns Maniu is irányító szerepet játszott. Nem célunk Maniu Iuliu három évtizedes politikai pályáját ismertetni. Főleges munkát végeznénk. A magyar parlamentben, a bucureşti-i parlamentben mint az ellenzék vezére és mint a kormány felelős vezetője mindig megmaradt Maniunak a megfontolt, komoly és puritán, elveihez ragaszkodó államférfiúnak, akihez nem tudtak felcsapni a politikai szenvedélyek és gyanusítások szennyos hullámai. Emberi és államférfiúi nagyságát politikai ellenfelei is elismerik. Ezt tesszük mi is, akik pártpolitikai tekintetben távol állunk tőle. A jubileum alkalmából az országos nemzeti parasztpárt nagyszabású ünneplésben fogja részesíteni Maniu Iuliu.

És ha már a hazai politika eseményeivel foglalkozunk, nem szabadhatunk elhanyagolni egy fontos helyi politikai esemény mellett, amely a közelmúltban történt. A nemzeti parasztpárt aradi és aradmegyei tagozata új elnököt kapott. Az új pártelnök nem új ember. Régi harcosa a pártnak: **dr. Marşieu Iustin** volt prefektus. Ugy a városban, mint a megyében pártkülönbség nélkül örömet és megelégedést keltett, hogy dr. Marşieu került a párt élére már csak azért is, mert életének javarészét itt töltötte közöttünk és ismeri ennek a városnak és megyének minden problémáját. Dr. Marşieuval az aradi nemzeti parasztpárt értékben gyarapodott és számbelileg is növekedett, mert a pártból annak idején vele kivált hívei visszatértek a demokratikus alapon álló pártba.

Bizony mondja néktek: érdektelen, boldog házasságok csak az én timişoarai közvetítő irodámban köttek. — És ha nem így van, — hát téved ...

Amikor Hitlerék bevonulást terveztek Budapestre

(Arad.) Európa megint sorsdöntő napokat él át. Hitler Adolf hirtelen befejezett tény elé állította az egész világot azzal, amikor egyoldalúan felmondotta a locarno-i egyezményt és megszállta a katonamentes rajnai zónát. Puccszerűen történt mindez, hiszen a nemzeti szocialisták nem is tudnak másként eredményt elérni, mint puccsokkal.

Ebből az alkalomból felelevenítünk egy 13 évvel ezelőtti kudarcral végződött összeesküvést, amelyet Magyarországon szőtt a hírhedt érredő-vezér a most is országgyűlési képviselő Ulain Ferenc és társasága. Már akkor szerepet szántas Hitlernek és terrorlegényeinek. Az összeesküvést egy *Döhma!* nevű ember leplezte le *Pakots József* képviselő előtt, aki azóta tragikus körülmények között meghalt.

Ulainék 1923-ban összeesküvést szöttek az akkori magyar kormányforma ellen és

tizenöt ezer emberrel akarták megszállni Budapestet.

Vasúti sztrájkot akartak rendezni és ennek tartama alatt felhozták volna embereiket a vidékről és megérkeztek volna Bajorországból Hitler Adolf horogkeresztes legényei is, akik

egy éjszaka elfoglalták volna a magyar főváros összes középületeit és hatalmukba kerítették volna az egész várost

A terv az volt, hogy pogromot rendeznek és bizonyos címeket adtak volna a feldühödött tömegnek, hogy végezzen azokkal. Persze a címek tulnyomó része zsidó volt. Az akció katonai vezetője báró *Prónay Pál*, a hírhedt Britanniás „Pali bácsi” lett volna. *Héjjas* embereinek a számát hétezerben állapították meg. Arra is számítottak, hogy a kisantant közbe fog lépni. Ebben az esetben az általános pogromot rendeztek volna. Az egész akciót az annak idején hírhedt névre szert tett *Bobula* pénzelte volna, aki a mindenre kapható bandáknak tizmillió dollárt ígért.

Kiderült, hogy dr. *Hetényi* főkapitány-helyettest napokig borzalmas fenyegetésekkel üldözték, mert tudták róla, hogy az összeesküvésről a legaprólékosabb információkat szerezte és főként arról voltak pontos értesülései, hogy miként akarták Ulainék az akkori kormányt Hitlerék segítségével megbuktatni és a hatalmat magukhoz ragadni.

Az összeesküvést leleplezték és ekkor kiderült, hogy Ulainék nem számíthattak Hitlerék segítségére, mert éppen bajban voltak az akkori müncheni államesiny miatt, sőt Hitler és hét társa hazaárulás miatt börtönben áll.

A magyar Hitleristák ellen megindult a por, el is ítélték a vezetőket

kisebb szabadságvesztésre, de hamarosan amnesztiában részesültek és megint szerepelni kezdtek a közéletben.

Érdekesnek tartottuk feleleveníteni ezt a kevésbé ismert dolgot, mert Hitlerék igen aktuálisak Románia szempontjából különösképen, hiszen a lapok jelentése szerint

Hitlerék sok-sok millió márkát fordítottak a Romániában üzött horogkeresztes mozgalomra.

A vizsgálat folyik még ebben az ügyben. Nem lennének meglepve, ha kiderülne, hogy bizonyos politikai csoportok Hitler-pénzzel nálunk is olyan puccsot akartak végrehajtani, mint amilyent Ulainék 1923-ban Magyarországon terveztek.

Az üzletben nincs fajelmélet

(Arad.) Most, hogy a zsidók husvéti ünnepe közeledik, igen érdekes jelenségnek lehetnek tanúi azok, akik a romániai, kimondottan zsidó érdekeket szolgáló és védelmező lapok és folyóiratok hirdetései között keresgélnek. Minden valamirevaló cég, amely élelmiszert és italokat hoz forgalomba, hirdeti a maga „**sel peszach**”, vagyis rituálisan ellenőrzött husvéti élelmiszereit, illetve italát. Az természetes, hogy a hirdetők kilencven százaléka zsidó.

CU Cluj / Central University Library Cluj

Akadnak azonban a husvéti hirdetőik között ugynevezett **árja** cégek is. Az egyik cionista-tendenciájú hetilapban például ott találjuk a **Stollwerk-cég** husvéti hirdetését, amelyben valamelyik főrabbi által rituálisan ellenőrzött csokoládéját ajánlja a zsidó vallásu polgároknak. Hát mindent el lehet mondani erről a cégről, csak azt nem, hogy filozemita. De azért nem veti meg a zsidó vevőket és elvei fenntartásával odáig megy, hogy külön osztályban rabbinatusi ellenőrzés alatt készíti a husvét gyártmányokat.

Ebből az esetből az a tanulság vonható le, hogy amikor üzletről és polgári haszonról van szó, megszűnik a szélsőséges politika és fajelmélet.

Vajjon nem kivándorlásra való csábítás az, amit az „Organizația Națională de Turism și Voiaj” hirdetésében elkövet?

A világ

minden részéből

békementő expedíciók indultak Londonban. — Marc a végkimerülésig — a békéért.

(Tim soara.) Londonban döntenek Európa sorsáról. Jellemző, hogy egész nyíltan és félremagyarázhatatlanul háborus rendszabályokról beszélnek. Azt mondják, hogy

ezeket a rendszabályokat semmilyen körülmények között nem lehet mellőzni és így az európai háboru lehetősége nincs nagyon messze.

Mennyi ideje voltaképen, hogy a világháboru ügyei elmúltak? Hát tényleg oddig kellett fájulni a dolgoknak, hogy a háborus veszély sötét árnyéka beborítsa Európát és hogy ceruzával a kézben kelljen kiszámítani, milyenek lehetnek egy új európai háboru sánszai?

Annyi bizonyos, hogy a compiegne-i erdőben kötött fegyverszünet óta rengeteg hiba történt. A Népszövetség, az európai kollektív-békének ez az intézménye, sem működhetett mindig úgy, ahogy kívánatos volt. A kollektív szerződések eszméjének, melyet Franciaország propagál, ki kellene egészíteni a Népszövetséget és ez bizonyára meg is történt volna, ha idejében felismerik és semlegesítik az európai elégedetlenség magvát: a nemzeti szocialista presztizs-politikát.

Amióta a nemzeti szocializmus Németországban a hatalom birtokosa, Európának ott van egy nyugodt perce.

Csupán három békebontó eseményt jelölünk meg:

Németország kilépése a Népszövetségből, Németország fegyverkezése és most a demilitarizált Rajna-öv megszállása.

Ezek mind olyan erőszakos cselekedetek voltak, amelyek megmutatták az európai kormányoknak, hová vezet Hitler Németországának útja.

Természetesen egyetlen európai hatalmat sem lehet arra kényszeríteni, hogy tagja legyen a Népszövetségnek.

Annak idején ugyancsak megnehezítették Németország számára a Népszövetségbe való belépést és tanácsstag elnyerését. Éppen ezért nagyon jelentős volt Németország kilépése és az európai kormányoknak sokkal súlyosabbnak kellett volna tekinteni ezt a lépést, mint ahogy a valóságban tekintették.

Az igaz, hogy egy helvenmillió nem lehet tartósan féltig lefegyverzett állapotban tartani. De a módnak, amellyel az új Németország eltépte a versaillesi szerződést és felfegyverkezett, szükségképpen oda kellett volna vezetni, hogy elvi tárgyalásokba bocsátkozzanak a Harmadik Birodalom feletlenyezőivel.

A német szerződésszegésnek Genfben történt platónikus elítélését Ber-

linben meginosolyogták és a német agresszivitás további eltérésének következménye inost a német csapatok bevonulása a semleges Rajna-övebe, a versaillesi szerződés újabb megsértése és a Németország részéről önként vállalt locarnoi paktum felugása. Egy bizonyos:

ha Európa ezt az újabb kihívást ugyanugy veszi, mint annak idején a fegyverkezést, belátható időn belül el lehet készülvé Európa a nemzeti szocialista Németország újabb erőszakos cselekedetére és az erőszak nem fog megszűnni mindaddig, amíg a Harmadik Birodalom el nem érte azt, amit akart: az abszolút uralmat Európában.

Berlinben azt mondják, hogy a semlegesített Rajna-öv a német szuverénitást csorbitotta volna és ezért kellett Németország részéről a szerződést felbontani.

Itt másról is szó van, mint presztizs-kérdésről.

Itt igen nagyjelentőségű katonai kérdésről is szó van.

Amióta német vezérkar létezik, fennáll a terv, hogy Franciaországot és Belgiumot elintézzék és így szabadkezet nyernek Kelet felé és esetleg déli irányba is.

A német katonai körök szeme előtt olyan erődítmény lebeg, amely a Rajna felső folyásától egészen a holland határig terjed és Franciaország és Belgium minden előretörését lehetetlenné teszi.

Ebből a szempontból a Rajna-öv mostani megszállása az európai béke abszolút és direkt veszélyeztetése és így értelmezik Franciaországban is.

Angliát hasonló felfogásnak akarják megnyerni. Ezért ülésezik éppen Londonban a Népszövetség tanácsa és a Locarno-hatalmak konferenciája. Most már nem arról van szó, hogy Németország olyan jogot szerzett meg magának erőszakkal, amelyet tárgyalásokkal nyerhetett volna el, hanem arról van szó, hogy

megakadályozzák egy katonai Babel-torony emelését, amely egész Európát fenyegető erőd lenne.

Amióta Anglia megtudta, hogy a „szimbolikus” megszállással Hitler annyi német katonát vezetett a Rajna-övebe, mint amennyi Anglia egész szárazföldi hadereje, nagyot zuhant a Temse partján annak a német ajánlatnak az értéke, hogy Németország hajlandó visszatérni a Népszövetségbe.

Franciaország keményen és elszántan kitart álláspontja mellett, hogy

mindaddig nem lehet Németországgal tárgyalni, amíg egyetlen német katona tartózkodik a semlegesnek nyilvánított Rajna-öven.

Franciaország és Belgium inkább kilépnek a Népszövetségből, de álláspontjukból nem engednek. Támogatja őket a kisantant, a Balkán-szövetség és Szovjetoroszország. Angliának be kell majd látnia, hogy a Népszövetségnek cselekednie kell, mert ellenkező esetben romból Európában a kollektív biztonság rendszere.

— Fajkuttyák nyírását, trimmelését és dresszírozását vállalom. Gyarmati. Muráşel jud. Arad.

Aradváros tekintetes Comisia Interimară-nak

Tisztelettel alulrott aradi polgár bátor vagyok a lek. Comisia Interimară-nak a következő megszívlelendő és remélhetőleg általános helyesléssel találkozó ajánlatot tenni:

Van nekem két rozoga autobuszom. Hatóság állapította meg róluk, hogy tűzveszélyesek. És mert ezt állapították meg róluk, tovább is futnak, mintha semmi baj sem történhetnék velük. Eddig nem is történt, amit egész egyszerűen disznó szerencsének nevezhetek. De nem erről van most szó, hanem az én két, hatóságilag tűzveszélyesnek nyilvánított autobuszomról.

Ezt a két ronda tragacsot a lehető legökonomikusabban szeretném kihasználni. Nekem tehát az a tisztességteljes ajánlatom, hogy

betársulok a városi autobusz-üzembe

és ezzel a városi óriási gondtól szabadul meg. Én ugy képelem a betársulást, hogy átveszem az egész autobusz-üzemet, miáltal a város mentesül a felesleges adminisztrációtól. Természetesen a két, hatóságilag tűzveszélyesnek nyilvánított autobuszomat magammal vinném a társulásba. A városnak semmi dolga se lenne az autobusz-üzemmel, csupán a társulásból folyó anyagi felelősséget vállalná. Az új városi autobuszok tulajdonjoga továbbra is a várost illetné és csak a kocsik használati joga lenné az enyém addig, amíg az új kocsik teljesen lönkremennek. Akkor a legnagyobb készséggel visszaadom azokat a városnak és azt csinálhat velük, amit éppen akar.

Ez részemről igen komoly ajánlat, amelynek megtételére az bátorított fel, hogy ilyenre van már precedens Aradvárosában.

Ha a városi mozik és a tűzveszélyeseknek nyilvánított magánmozik társulásának precedense nem állna előttem, talán eszembe sem jutott volna a mozitársuláshoz hasonló ajánlatomat megtenni.

Mint hogy precedens már van, meg vagyok róla győződve, hogy ajánlatom elfogadása és gyakorlati kivitele nem ütközik akadályokba. A magam részéről alapos reményt táplállok arra nézve, hogy a fenn jelzett társulásban én mindenesetre megtalálnám számításomat. Ugyanilyen alapon hajtandó lennék ócska fürdőkádammal betársulni a Neptun-strandfürdőbe és füstölgyő petróleum-kályhámmal a gőzgyárba.

Kérem jelti ajánlatom sürgős tetárgyalását, elfogadását és vagyok teljes tisztelettel:

PROFIT JANOS
aradi lakos.

Irene Anhaltzer külföldi utjáról
hazaérkezett és
divatszalonjában

Str. V. Goldis 1 szám. (volt Bohus palota)
a legújabb párisi modellek után

a munkát ismét megkezdte

Segítségért könyörögnek az aradi Yoshivara lakói

(Arad.) Az Erdélyi Élet több ízben megemlékezett a kitélepített perditák szomorú sorsáról. Megírtuk a környék ezzel kapcsolatos panaszát és szóvá tettük, hogy ez a valóságos Yoshivara-rendszer menyire kétségbeejtő a prostituáltak szempontjából. Megszólahtattunk már ebben az ügyben minden illetékest, csak egy „illetékesnek” a nyilatkozata hiányzott eddig: azoknak a nyilatkozata, akik ilyen eszközökkel kénytelenek a kenyerüket megkeresni.

Egy olyan nővel beszélünk, akit a társadalom dobott ki magából és szegény mégis a társadalomból kénytelen élni.

Nem akarunk olcsó prostituált romantkába beleesni, de valóban szomorú ezeknek a nőknek a sorsa. Talán ezzel a riporttal segítségére vagyunk azoknak, akik e kérdés új rendezését készítik elő.

A hölgy, akit felkerestünk, szintén

az aradi Yoshivara lakója.

Szegény azt hitte, hogy üzletre van kilátás, már felvette legesábitóbb mosolyát, de aztán megmondtuk, hogy „hivatalos” ügyben jöttünk. Erre azonban kiszélesedően kezdett viselkedni, arcán komolyság ült és beszélt nagyon komolyan, nagyon értelmesen azokról a sérelmekről, amelyek őt és „körtársnőit” érik. Ugy beszélt, mint például egy kereskedő a kari érdekekről. Kenyerről volt szó, a kenyérről, amelyet olyan szörnyű eszközökkel keres meg. Ez a hölgy csak télen foglalkozik szerelmmel, nyáron egy kis vandorcirkusznak a pénztárosnője. Meg is mutatta az igazolványát. Ha nem huzhatná meg magát az aradi Yoshivaranak ebben a kopott házában, akkor télen éhen halhatna. Aztán tavasz végén elindul a cirkusz és ő tisztességes, kenyérkereső nő lesz nyolc hónapra.

Halljuk a panaszait:

— Mi „egészségügyi intézmény” vagyunk kérem, sajnos. Belátom, hogy sokan közülünk feltűnően és izléstelenül viselkednek, de mi csindljunk kérem, amikor annyira ki vagyunk szádkmányolva, hogy minden banira szükségünk van... Tessék megnézni ezt a szobát.

Megnézzük a szobát. Az ágy összeesik, ha elhúzzák a faltól, a két fal tartja össze. Piszkos, szakadozott paplan van rajta, amelyből nagy esomókban lóg ki a szürkés vatta. A szekrény ajtaja kiesik abban a pillanatban, amikor kinyitják. A padló korhadt, piszkos, gödrös. A mennyezet egészen szürke. A kanapé legalább százéves, hegyek és völgyek vannak benne és minduntalan kiesnek a lábai. Száz leíért ilyen kapni az óskapicson. A hölgy felfordítja a kanapét. — piszkos, szegényes, rothadt, kilógnak belőle a rugók. A szoba tele van szalmával mindig, mert a szalmazsákból hull a szalma, olyan elnyűtt ez a szalmazsák, hogy nem is lehet összevarrni. Vidám férgek mászkálnak a

falon fényes nappal. A mosdón már nincs egy csepp zománc sem. Egyetlen ép darab nincsen ebben a gusztustalan, nyomoruságos szobában. Botrány, hogy ilyen szobát engedélyeznek a hatóságok; botrány, hogy a város közepén egy ilyen vad tanya lehet. Leirhatatlan piszok, rothadás mindenütt.

— Ezért a szobáért, amelyet papírgirlandokkal egy kicsit felékesítettem — mondja a szerencsétlen — naponta hatvan leit fizetek. Tetszik tudni, hogy milyen nehéz ma szegény emberektől hatvan leit összeszedni? De vannak más kiadásaim is, temérdek. És a koszt. Mit tetszik gondolni, mit fizetek kosztért?

— No, mennyit?

Dühösen feleli:

— Összesen naponta százhusz leit kell fizetnem azért a koleraért, amit élésem raknak. Honnan vegyem elő ezt a pénzt? Varróné, kosztadóné, lakásadóné. — mindenki kihasznál, kiuzsoráz bennünket. Hát csoda kérem, ha az ember néha izléstelenkedésekre fanyalódik? Hát esoda, hogy szinte rá kell velnünk magunkat a férjakra? Én belátom, hogy ez nem helyes, belátom, hogy erkölcstelen, de mit csináljunk kérem, itt életről-halálról van szó! Ma nem úgy van, mint régen, hogy a férji bejött és a dolog el volt intézve! Ma szaladni kell a férji után, ma addig kell zaklatni őt, amíg bejön...

Elszomorodik. Szegény harmincnyele éves prostituált. Nem is látszik ennyinek.

— Nemcsak mi viselkedünk erkölcstelenül — mondja —, hanem a jobb népek is. Multkor is ment egy két urinő két férjival. És az urinők átküldték hozzánk a férjüket, hogy beszélgessenek és alkudozzanak velünk. És ezalatt az urinők az ueca másik oldalán röhögtek. Ha én urinő lennék, nem csinálnék ilyen kegyetlenséget egy „egészségügyi intézménnyel...”

Megkérdezzük, hogy mi a véleménye a régi rendszer felújításáról, vagy a Yoshivaráról? Így válaszolt:

— Nekünk csak jobb volna kérem. Mi nem akarunk mást, mint egy tiszta szobát, rendes bulorokat és nyolcvan-száz lei tiszta keresetet. Mi nem akarjuk, hogy mindenki — ott egye a fene ökel — ki zsákmányoljon minket. Minden rendszer, ami jön, csak jobb lehet, mint ez a mai! Ez rettenetes! Mult hónapban csak kosztért és lakásért, — ezért az egészségtelen lyukért és undorító kotyvalékokért több, mint hater ezer leit fiztettem, nekem alig maradt husz leiem. Hát ez élet? Segítséget várunk és ennek a segítségnek a következtében megszűnnek majd ezek a botrányos állapotok is, akkor nem fogunk „izléstelen jeleneteket” rögtönözni az uecán...

Megkérdezzük, hogy van-e még valami vágya, vár-e még valamit az élettől? Halkan válaszol:

— Megdögölni — szerkesztő ur, megdögölni!

Kikísér bennünket az uecára. A következő sarokról visszafordulunk és látjuk, hogy szegény belesimpaszkodik egy munkásba. Hosszasán, körülményesen alkudoznak. Körömszakadtaig alkudoznak...

A munkás otthagyja.

— Megdögölni — szerkesztő ur, megdögölni!

l—k

Mulatóhelyen érte tetten a pesti textilkirály hűt- len igazgatóját

A múlt hét egyik éjszakáján tizenkét óra tájban megszólalt a nagy textilgyár vezérigazgatójának hálószobájában a telefon. A csengetésre hosszasan ébredt fel a nagyhatalmu vezérigazgató és álmos-mérges hangon kérdezte:

— Ki az? Mit akarnak tőlem ilyenkor?!

A nem tulságosan barátságos hangú fejszólításra a textilvezér nem kapott egyenes választ. Ellenben izgatott férfihang kérdezte:

— Kívánsi arra vezérigazgató ur, ki az, aki a gyár üzleti és gyártási titkait éppen most közli a konkurens textilgyár főtisztviselőjével?

Az álmából felzavart textiligazgató haragja azonnal elpárolgott és szenvedélyes érdeklődéssel kérdezte:

— Ki beszél és kiről beszél?

— Az mindegy, hogy ki beszél. Ha érdeklí vezérigazgató urat, tessék a Kékegérbe fáradni, ahol vezérigazgató ur gyárának egyik igazgatója a gyorsan ürülő borosüvegek mellett most mond el minden gyártási titkot a konkurrens cég képviselőjének.

A vezérigazgató lette a kagyló, lóhalálban meagárakapta ruháit, autóba ült és néhány pillanat múlva már a mulatóban volt. Az ismeretlen és titokzatos telefonáló nem hazudott. A vezérigazgató meg-hökkenve látta, hogy

egyik gyárának külön igazgatója szinte a beszámíhatatlanságig részegen ül a legélesebb konkurrensvállalkozás egyik vezető tisztviselőjével, aki teljesen józan benyomást kellett és kérdésekkel ostromolja az aligazgatót.

A vezérigazgató azt is megállapította, hogy a kérdések nem maradnak válasz nélkül... Nem akarta, hogy akár megtévedt alkalmazottja, akár a konkurrens cég képviselője észrevegye, ezért feltűnés nélkül távozott a mulatóból. De ezen az éjszakán már keveset aludt a textilvezér. A felháborodás, a jogos felindultság nem hozta vissza az elrabolt álmot.

És másnap már a kora reggel megjelent a konkurrens textilvál-

**Energia pocskolás ma már
üldözni a játéklubokat; a
játékosok sorra kidőltek,
csak a krupierek játszanak
egymás között. Őket senki
sem sajnálja.**

lalkozás vezérigazgatójánál, akit természetesen meglepett legélesebb üzleti ellenlábásának kora reggeli látogatása. De a meglepetés megdöbbenéssé fajult, amikor az ország legnagyobb textilgyárának vezérigazgatója elmondotta, hogy szemtanuként konstataált a mulatóban.

A két textilvezér között szenvedélyes hangu vitalkozás indult meg, amelynek során sok szó esett ipari kémkedésről.
s egyéb súlyos deliktumokról, de végül is jogászok bevonásával megállapították, hogy csupán tisztességtelen versenybe ütköző cselekedet forog fenn.

Amikor azután a felzaklatott kedélyek némileg lecsillapodtak, kezdetét vette a békéltető tárgyalás. Mint minden békekonzferencia, ez is izgalmas légkörben, az ellentétes érdekek tulságos kiélezettsége miatt szinte robbanásig feszült hangulatban folyt le. A textilvezér azonban nem volt hajlandó engedni álláspontjából és

ragaszkodott ahhoz, hogy a zenés lokálban szerzett gyártási titkokat fizessen jótékonycéllra

és garanciát adjon, hogy a zenés lokálban szerzett gyártási titkokat nem használja fel.

Mínthogy a sértett textilvezér mellett állott a százzázalékos igazság, végül is a gyáros kénytelen volt elfogadni a feltételeket.

A szenvedő fél másnap reggel lefizette a 10.000 pengőt. A gyáros pedig, mintán titkait megvédte, azonnali hatállyal elbocsátotta az indiszkrét igazgatót.

Természetesen az elbocsátott igazgató nem vette egyszerűen tudomásá a rövid uton történt elbocsátást és ügyvédje után keresetet adott be a textilkirály ellen, amelyben egy évi fizetését és a végkielégítési összeg megfizetését kéri. A bíróság fogja tehát eldönteni, történt-e hűtlenség a zenés mulatóban?
cs—k

Legszebben öltözködhet, ha felkeresi

Angerer Sándor

Uriszabót

**Arad, Strada Mărășești și Consistorului sarok
(7 és 9 autóbusz megálló)**

Diszkótéscik

Üzleti könyvcik

Rasztercik

Dobozok

olcsón, gyorsan és pontosan készülnek

Dávidovits könyvkötészet és
vonalozó intézetében

ARAD, Bul. Regina Maria 24 (Bermann-udvar)

— Beraktározási raktárban olcsón beraktározható felelősség mellett mindennemű ingóság. Eladási megbízásokat is vállalok és pénzelőleget is folyósítok. Moise Nicoară-u. 9—10, saját házban.

Válasz egy vasárnapi krónikára

(Arad.) Az elmúlt héten a jelenkor legnagyobb hegedűművésze, a francia **Thibaud** rendezett hangversenyt a Kulturpalotában. A gyönyörű hangversenyterem, Arad városának ez a büszkesége csupán

félig telt meg közönséggel.

Ebből a tényből azután megint alkalmat találtak arra, hogy

üssenek egyet az aradi közönségen

és megállapítsák, hogy az aradi közönségnek nem kell magasabbrendű művészet, hogy az aradi közönség indolens, stb.

Foglalkozunk kissé ezzel a kérdéssel. Évek óta konstatálható, hogy akárhány világviszonylatban is nagy művész hangversenyezett Aradon, anyagilag mindig ráfizetett — **az impresszárió.** A közönség távolmaradt a zenei eseményektől.

de nem azért, mert indolens, mert nem kell neki művészi élmény, hanem azért, mert képtelen megfizetni a horribilis magasra felszrófolt helyáratat, mert nem tudja és nem akarja egyetlen hangverseny jövedelmével az impresszárió megélhetési gondjait hosszú hónapokra elvetni.

A félházak láttára a művészek természetesen az aradi közönséget okolják és rossz hírét keltik világszerte. A művészek nem tudják, hogy évek óta az impresszáriók üzleti mentalitása ijeszti el az aradi közönséget olyan művészi eseményektől, amelyeket a gazdasági viszonyoknak megfelelően megállapított helyárat mellett szívesen élveznének.

Az impresszáriók telhetetlenségüknek köszönhetik, hogy Aradon az utóbbi időkben egyetlen művészi rendezvény sem vált be anyagilag. Ha tovább is magasra felszrófolt helyáratokkal fognak itt nálunk operálni, sohase lesz közönségük. De ne kiáltsák tele a világot, hogy az aradi közönségnek nem kell művészet. Ellenkezőleg: Arad közönsége rajong az igaz művészetért és szívesen is hoz érte áldozatot, ha az áldozat nem haladja túl teherbíró képességét.

Mi a Thibaud-koncert mérsékelt anyagi sikerének okát a fentiekben látjuk.

Jótekonysági vámszedők garázdálkodnak Aradon

(Arad.) A napokban a helybeli lapokban nyílttéri közlemény jelent meg, amely városszerte méltó feltűnést keltett. A nyílttéri nyilatkozatban **Hirschfeld Mór** ismert aradi kereskedő felkéri mindazokat, akiknél valaki az ő nevében jogtalanul könyöradományokat gyűjt, hogy az illetőt adják át az első rendőrnek.

Arad kereskedő társadalmában — mert főként kereskedőket látogatott meg a notórius könyöradománygyűjtő — élénken pertraktálták a dolgot, annál is inkább, mert Hirschfeld Mórt mindenki rendkívül ügyes és ötletes üzletembernek ismeri, aki mindenkor megállt a maga lábán és nem szorult senki támogatására.

A kereskedők természetesen nem zárkóztak el a „támogatástól” és a gyűjtő tekintélyes összegeket vágott zsebre. És még tovább is vigan élhetne volna gondtalan életét, ha Hirschfeld Mór véletlenül tudomást nem szerez a nevével történt visszaélésről és az említett nyílttérben nem teszi figyelmessé az embereket a szélhámosra.

A Hirschfeld Mór esete nem elszigetelt jelenség. Arad valóságos **Budoródója** **Centrálfő** és **szélhámosoknak**, akik létező és nem létező jótekonny intézmények nevében járják végig a várost és rendeznek gyűjtéseket a saját javukra. A közönség — elég helytelenül — nem nagyon törődik ezekkel a rendszerint jómegjelenésű szélhámosokkal és odaadja a maga vagyonát viszonyai szerint a „jótekonny cél” szolgáló adományvát. Később aztán röjőnnek az emberek, hogy ingvenélők és munkakerülő szélhámosok rutul becsapták őket, aminek aztán az a következménye, hogy mereven elzárkóznak olyan humánus mozgalmak támogatásától, amelyek tényleg segítségre szorult esett emberek talpraállítását célozzák.

A hatóságoknak résen kellene lenniök és meg kellene állapítaniök, hogy kik járnak a városban adományokat gyűjteni és hogy ezek a gyűjtések nem önös célokat szolgáló magánakciók-e?

Természetesen a hatóság feladata rendkívül nehéz, ha maga a közönség nem támogatja a hatóságokat ebbeli munkájukban.

A Hirschfeld-eset legyen intő példa az óvatosságra.

F O D O R N É

speciális kozmetika. Arad, Strada Alexandri No. 3.

Összes szépséghibák szakszerű kezelése. — Tanítványok kiképzése.

Az optimista kliens esete a pesszimista ügyvéddel

(Timișoara.) A neves védőügyvéd, aki már oly sok érdekes esetet mondott el több évtizedes praksziséból, ezuttal megint egy érdekes jogesettel szolgált. Ime:

— Egy ember, akit a törvényszék család miatt elítélt, felkeresett azzal, hogy felmondott eddig védőjének és engem kért meg, hogy a felelősségi tárgyaláson a tábla előtt ellássam a védelmét. Megkérdeztem, hogy ártatlanul ítélték el, vagy pedig... Mire azt felelte, hogy

bizony minden alap megvolt a marasztaló ítélethez.

Ha így áll a dolog, akkor minden fáradságom kilátástalan s így legnagyobb sajnálatomra nem vállalom a védelmét. Emberem dühösen rámförmedt:

— **Én nem azt kérdeztem a doktor urtól, hogy megfelelő díjazás fejében elvállalja a védelmemet.**

— Uram — mondtam a kliensnek — ha valakit elgázol a villamos, aztán feltápáskodik, levágott ballábát a hóna alá kapja, jobblábán elsántított az orvoshoz, odateszi a lemetszett lábat az orvos elé és ezt mondja: „**Doktor ur, varrja vissza a lábamat!**” úgy az orvos mint lehetetlenséget elhárítja magától és a szerencsétlent megsajnálja. Hát lássa, ugyanez a helyzetem magával szemben. Ha maga lehetetlenséget kíván tőlem, kénytelen vagyok sajnálattal visszautasítani.

„**Nem azért jöttem, hogy történetekkel traktáljon!**” — förmedt rám a dühö kliens. — „**Ön ne törje a fejét a pőr kimenetele miatt, hanem készítse el a felelősséget, még pedig a legjobb tudása szerint. Én teljesen megbízom doktor ur tudásában, hiszen ezért jöttem el önhöz.**”

Mit volt mit tennem, elvállaltam az ipse védelmét és **a kilátástalan ügy felmentéssel végződött.**

Valóságos csoda volt. De a legnagyobb csoda mégis az volt, hogy jogerősen felmentett kliensem pontosan megfizette a honoráriumot.

Modern, valódi ezüst evő-
eszközök, tálcák, gyertya-
tartók a legelőnyösebben

Argintaria Frații Nieszel
Arad, Str. Eminescu 20.

Tört aranyat, ezüstöt veszünk, becserejlünk
— Aranyozást, ezüstözést vállalunk. —

Milyen kötelességekkel jár az orvosi hivatás

(Cluj.) Grotosz házassági affér foglalkoztatja az iteni törvényszéket. Egy ideg orvos felesége, a férj hivatása következtében, megrövidítve érzi magát háztartási jogaiban és

a férje hibájából kéri a házasság felbontását.

Az orvos felesége előadja válókeresetében, hogy házassága boldog volt mindaddig, amíg férje mint ideg orvos még nem kezdte praxisát. Pácienseit zárt ajtók mögött fogadta és órák hosszat volt velük együtt. Páciensei tulnyomó része fiatal, elegáns nő volt. Ebben azonban semmi kivétlivalót nem látott, elvégre fog orvos vagy nő orvos felesége nem szokott a férje rendelőjében tartózkodni. Azt is rendjénvalónak találta, hogy férje orvosi tevékenységéről sohasem beszélt előtte.

Ennek dacára is elhanyagoltnak érezte magát, főként, hogy

barátnők és névtelen jóakarók szilották benne a
BCU Cluj / Cegyanutiversity Library Cluj

A férje szabadságra ment, ő otthon maradt. Férje azt mondta, hogy egyedül kell utaznia, mert a hivatása annyira kimerítette, hogy nyugalomra és magányra van szüksége. Azt is megmondta, meyerik szanatóriumba utazik, a fontos leveleket utána küldheti, a kevésbé fontosakat elintézheti az asszony is. E felhatalmazás alapján jogosan bontotta fel a férje címére érkezett leveleket. Ezek között olyanok is voltak, amelyeket

nők írtak és amelyeknek hangja és tartalma semmi kétséget sem hagyott hátra aziránt, hogy a levelek írói milyen összeköttetésben állnak a férjével.

Az egyik levélben ez a kitétel fordult elő: „**Te vagy magányom egyetlen vigasza**”. Egy másikban: „**drága eoyetlenem**”-nek nevezi a levélíró az orvost, egy harmadikban áradozva ír a női páciens „**a legmélyebb összeforrás magasztos óráiról**”.

A válni akaró asszony a bíróság elé terjesztette a leveleket és hangsúlyozta, hogy

nem tett feljelentést házasságtörés címén, mert sem a férjét, sem a nőket nem akarja jövődő boldogulásukban megkárosítani,

ellenben kéri a férj hibájából a házasság felbontását.

Az orvos férj nyíltan beismerte a tényállást, de arra az állápontra helyezkedett, hogy

a feleségének halvány fogalma sincs az ő hivatásáról és a vele járó kötelességekről.

Ha a belgyógyász Rothnagel tanár azt mondta, hogy csak jó ember lehet jó orvos, akkor a pszichoanalitikus joggal mondhatja, hogy csak szerelmes női pácienseken lehet segíteni. A pszichoanalízis vallomásra bírja és így vezesse komplexéinek megoldására.

A legtöbb esetben a páciens szoros lelki kapcsolatok fűzik az orvoshoz, amelyek főként nőknél hasonlítanak a szerelemhez.

A sokszor évekig tartó gyógykezelés során lassan és fájdalommentesen kell ezeket a kapcsolatokat megszüntetni és a páciens ismét önállóvá tenni.

A bíróság úgy döntött, hogy szakértőket kérdez meg, meddig terjedhet az ideggyógyász kötelessége és vajjon az olyan megszólítás, mint „drága egyetlenem”, hozzátartozik-e a gyógyító lelki kapcsolathoz. Ezekután a tárgyalást elnapolták.

B É L Y E G Z Ő K E T

olcsón, jól és azonnal készíti a Central University Library bélyegzőgyár Arad, a főpostával szemben.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egyes szám ára 20 lei
Magyarországon 60 fil.
Jugoszláviában 5 dinár
Csehszlovákiában 4 c. k.
Amerikában 1 évre 6 d.

Előfizetés egy évre: vállalatoknak, nagykereskedőknek és külföldre 1000, magánosoknak 600 lei

Orvosi hírek: hasábonként 50 lei. Gyászjelentések: egész oldal 4000 lei, féloldal 2000 lei.

Megjelenik minden hó 1-én, 11-én és 21-én. Hirdetések közvetlenül a kiadóhivatalhoz küldendők be, vagy bármelyik hirdető iroda útján is feladhatók. A hirdetések díja szövegoldalon 8 lei, hirdetés oldalon 6 lei, — négyzetm.-ként. Nyilttér rovatban 50 lei, szövegekőti részben 32 lei a sordij. Ünnepi számokban a hirdetések és egyéb közlemények ára 50 százalékkal magasabb. Amely közlemények végén szorzójel (x) van, fizetett közlemények vagy kiadóhivatali hírek.

**Szerkesztőség és kiadóhivatal: Arad, Bul. Reg. Ferdinand 19.
Telefon: 525.**

Szerkesztőségi órák: d. e. 8—10-ig, d. u. 4—6-ig.

Nyomda: Bulevardul Regele Ferdinand 5.

Amiről beszélnek és amiről hallgatnak

— Baj van a timișoarai városi mozikkal is. A több milliós deficit alapos gondokat okoz a város vezetőségének. Felmerült az a terv, hogy aradi példára a város lépjen kartellbe a magánmozikkal. Az interimár bizottság tagjai felháborodva utasították vissza ezt az ajánlatot, sőt *erős dramlat alakult ki a mozik bérbeadása ellen* is. Coman bizottsági elnök kijelentette, hogy a mozik bérbeadása erkölcsi szempontból sem volna ajánlatos, mert hiszen olyan színben tüntetné fel a várost, mint olyan közületet, amely nem tud gazdálkodni. Tény, — mondta a főpolgármester, — hogy* a moziknak van deficitjük, de a város most már egészen komolyan foglalkozik azzal a tervvel, hogy *kereskedelmi alapra* fektesse ezeket a vállalatokat, mert bebizonyosodott, hogy a sok közigazgatási formula, amelyeket eddig be kellett tartani, gátlólag hatott az ügymenetre. A város ezeket ki akarja küszöbölni, hogy a mozik vezetése gyors és minden közigazgatási nyügtől mentes legyen. Ha ezt eléri — folytatta Coman főpolgármester. — és *bizton remélik, hogy sikerülni fog* — a mozik jövedelmezősége biztosítva van, hiszen voltak idők, amikor a városi mozik milliókat jövedelmeztek. *(Akárcsak Aradon Luțay idejében.)* Miért ne lehetne ezt most is elérni? Annyi bizonyos, hogy a mozik élére — elsősorban, mindenekelőtt — üzleti érzékkel rendelkező, egyes igazgatónak kell kerülni, akinek munkakedvét fokozandó, a város hajlandó volna bizonyos százalékot biztosítani. — Hogy mit jelent egy városi üzemet bérbeadni, — fejezte be információját Coman főpolgármester — a Ferdinánd szállónál láttuk. Tizenötévig bérelte magános és a szállót a bérleti idő letelte után *lehetetlen állapotban adta át nekünk*. Ha erre gondolunk, hát nem igen lelkesedhetünk a bérbeadás gondolatáért, de *még kevésbé a magánosokkal való kooperációért, mert ki biztosít bennünket arról, hogy a városi mozikat a bérleti idő letelte után milyen állapotban kapjuk vissza?* Nem szabad elfelejteni, hogy a városi moziknak finom és milliósok értékű gépe vannak, amelyekre nagyon kell vigyáznunk. Addig is, amíg valamilyen irányban megoldjuk a mozik problémáját, a mozik ügymenétét *ideiglenes bizottság fogja vezetni*, amelynek tagjai: Catalin Teodor, Cioban Lajos bizottsági tagok, Gredinariu Emil dr. kultúr tanácsos, Suciú Adrian dr. főmérnök. Ez a bizottság köti meg a film kölcsönzési szerződéseket is. — Igen, igen, — mindez Timișoaran történik, nem Aradon, ahol *az országos hírű mozikartell-panama ma már egy éves és tizenöt napos...*

— Ugy látszik még mindig nem tudja mindenki, hogy mi az a *Lysoform*, mert a vállalat hetek óta keres propogandistákat. A nagy munkanélküliség ellenére senkisémm jelentkezik erre a munkára.

— Timișoaran kihalászták a rendeletek kriptájából egy kormányzótanácsai leiratot, amely 1921-ben jelent meg és amelynek értelmében érvénytelenek a város és magánfelek között kötött mindazon ingatlan

adás- vételi szerződések, amelyek 1918 december 1-től kötöttek. A városban érthető feltűnést és izgalmat keltett ennek a rendeletnek az exhumálása, mert abban az időben tényleg egynéhány ingatlant eladott a város magánosoknak. A közönség kíváncsian várja az ügy fejleményeit. Itt említjük meg, hogy például Aradon annakidején nem adott el a város semmiféle ingatlant.

— Az elmúlt héten különösen a pénzügyi adminisztráció köréből szedett áldozatokat a rulett. Sighet-en letartóztatták sikkasztásért és okirathamisításért Sigmireanu adóhivatali főnököt, egy közismerten prepotens, hatalmi tébolyban szenvedő perceptort, aki még a vizsgálóbíróval is szemtelenkedett. Jelentős összeggel károsította meg Sighet adófizető polgárságát. Jellemező, hogy a magáról megfélemezett tisztviselő dr. Nonu inspektor szűkebb társaságához tartozott... Az urizeni-i perceptor is elsikkasztott mintegy százezer lei beszedett adót. Ezt a summát, mely lehet, hogy még emelkedik, szintén a rulett nyelte el. A jó családból való fiatalember a következményektől való félelmében az oradeai gyorsvonat elé vetette magát, mely halálra gázolta. *És ezek után illetékes helyeken még mindig nem veszik elő azt a seprőt, amellyel ki kell takarítani az országot a rulett-gangszterek lebujaítól!...*

— Jól szervezett leánykereskedőbanda garázdálkodik az országban. Különösen a leszegényedett Ardealban hajtanak fel áldozatokat ezek a lelkiismeretlen brigantik. Clujon, Oradean, Timișoaran, Aradon egymásután tűnnek el a fiatal leányok a városból. Legutóbb vakmerő merényletet követtek egy fiatal cluji uriaszony ellen és csak a lélekjelenlétén múlt, hogy megszabadult a komoly fenyegetésektől.

— Az aradi Vörös Kereszt szolgálatában áldásos munkát fejt ki dr. Botis Tivadarné uriaszony. Az iskolásgyermekek százainak biztosít ingyen ebédet. Megalapította Săvârșinban a szegény gyermekek nyaralótelepét és megszervezett kiskorú csavargók részére egy ott-hont. A szükséges anyagiakat részben mozikoncesszióból fedezte. — kibérelte az Erzsébet mozit. — Felvette a harcot a könyörtelen mozikartellel és dacára annak, hogy uton-útfélen ez a profit-éhes társaság akadályozta nemes munkájában, — mégis néhány hónap alatt hetven-ezer lei tiszta hasznot tudott produkálni. Az aradi mozikartellméregcsápjai azonban messzire nyulnak s így történt, hogy ettől a nemes célu intézménytől a pénzügyminiszter érthetetlenül *megvonta az adókedvezményt*. Ez annyit jelent, hogy *néhány száz emberpalánta szájába ezentul kisebb falat kenyér jut*. — ellenben zsírosabb lesz minden falat a mozikartell tagjainak tányérján.

— A Curentul legutóbbi számában eles támadás jelent meg az aradi „Transilvania” fatelep ellen, melynek tulajdonosai tudvalevőleg beadványt intéztek a városhoz a tutajozó vándorfakereskedők ügyében. Nekünk természetesen érdekünkben áll a helyi kereskedelem védelme, de kisebbségi szempontból elítéljük a vándorkereskedelem elleni tiltakozásnak ezt a módját. A szegénysorsban tengődő hegyi mőcök fáradságos munkával keresik meg száraz kenyérüket és elenyészően csekély kárt okoznak a helyi piacnak.

— Egy memphisi orvostanár — Charles Mayo dr. — kijelentette, hogy a legtöbb ember már évek óta halott, csak nem veszik ezt észre. Agyuk már régóta megszűnt működni s pusztan testük végzi tovább

gépies életműködéseit Valóban szerencse, hogy ezeknek nincs hullaszaguk. *Hány közéleti kitűnőségünket kellene messze elkerülnünk!...*

— Egy aradi nagykereskedő özvegye bonyodalmas históriába keveredett egy iparos üzletfelével. Bűnvádi feljelentéseket tettek egymás ellen, de nincs kizárva holmi békés egység, nehogy a részletek kitergetésére kerüljön sor...

— Ugynevezett társaságbeli urilányok beszélgetnek a korzón. Szóba kerül a jelen nem lévő harmadik barátón elmaradt esküvője. Hát bizony a dolog úgy áll, hogy Manci *ágymeneti állapotban van...*

— *Gelinek* Lotte, az aradiak szimpatikus, képzett énektanárnője a napokban tartja növedékeinek vizsgahangversenyét, mely iránt városszerte élénk érdeklődés tapasztalható.

— A *Dácia-Palace* kávéház tulajdonosai között nem mindig teljes az egyetértés. Valami miatt a napokban is differencia támadt a három tulajdonos között, mire Lipi, — aki tagadhatatlanul mégis csak egy aranyos öreg fiu — dühös lett, *felugrott egy székre és az asztalra csapott.*

— A napokban lelhívták figyelmünket az aradi *Schwartz Simon fia* nagykereskedők cégtáblájára. „*Alapított 1817-ben*”. Egyike a legrégibb aradi firmáknak.

— *Felhő* panaszkodott a napokban *Székely Bálintnak*, hogy rem rossz emlékezőtehetsége van és szeretne tenni valamit ez ellen. Adok neked egy kitűnő tanácsot — felelte a szintársulat kedvelt bonvivánja. — Halljuk, halljuk, — szölt *Felhő* és várta izgatottan kollégája választát. — Hát kérlek, — mondta *Székely* — adj kölesön háromszáznegyvenhét lei és ötven banit 1927 szeptember 26-ig.

— A timisoarai *Friedmann-féle* zálogház felszámolása lehet, hogy törvényes, de semmi esetre sem emberséges. Honnan teremtsék elő a pénzt a tárgyak kiváltásához azok a szegény emberek, akik talán legutolsó ingóságaitak tették zálogba? Valamilyen formában talán a hatóságok is beleszólhatnának ebbe az ügybe.

— Már jóelőre figyelmébe ajánljuk a rendezőbizottságnak, ha nem talán az idén újra megrendeznék az országos gyümölcskiállítást, — ne hagyják ki a kiállításból *finom gyümölcskéinket...*

— *Goga* legutóbbi aradi felolvasásán valaki megjegyezte a hallgatóság körében, hogy a nagyszerű előadó minden egyes szereplése alkalmával annyit veszít súlyából, mint amennyit az általa kiszorítandó zsidók nyomnak.

— Abból az alkalomból, hogy Timisoaran vitás lett a *Tolis-palota* tulajdonjoga, — társaságban szóba került a nyugalmazott iparvezér életkora. Pontosan nem tudom, hogy hány éves lehet — szölt a társaság egyik epés tagja, — de annyi bizonyos, hogy már *sok ember kegyerének javát megetté.*

Kombinált szobák háló, ebédlők rendelésre és készen. — Mindennemű asztalosmunkák olcsó árban készülnek

„CONCURENTA”

S. Mihaleczky, asztalos üzem

Bulev. Regele Ferdinand 15 — Luther térrel szemben

Szerezzen be órát, arany- és ezüstárut

Csáky szakórás és ékszerésznél

Arad, (Főtér)

„Consum“-tag.

Elsőrendű saját műhely!

(Aranyat, ezüstöt magas áron vesz!)

Csak az árak ol-
esók, minőségeink
változatlanul jók!

Csak az árak ol-
esók, minőségeink
változatlanul jók!

GOLDSTEIN LAJOS

divatáruháza Arad, str. Bratianu 2.

Mélyen leszállított árakon nagy választékot nyújtunk kosztüm és kabátujdonságokban, bársonyok, selymek és mosóanyagokban. —
A hölgy- és férfiközönség kedvelt bevásárlási helve. ooooooooo

Irógépek eladása, számológépek, tőtőtollak javi-
tása. Az ország legrégebb, legjelentősebb szaküzlete

SZEGFÜ

Arad, Strada Bratianu No. 7. — Telefon 111.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tavaszi szövetujdonságok.

Legnagyobb angol és francia divatlapok
szerint öltözhet, ha felkeresi

CSONT

„Revü“ uriszabóságát.

Arad, Str. V. Goldis — Palatul Banca Românească

„VITAMOST“

a vese, máj és epebetegségek modern gyógyszere

Kapható: Dr. KREPIL, Str. Horia 8.

Ugyanott ménesi vörös és fehér bor.

Pénzfelvételre — pecséttel ellátott hivatalos
nyugta ellenében; — csak fényképes igazol-
vánnyal rendelkező kiadóhivatali megbizot-
taink vannak feljogosítva.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**Egészen
röviden:**

az

Erdélyi Élet

a legjobb,

a legrégebb,

a legmagyarabb,

BCU Cluj / Central University Library Cluj
a legérdekesebb,

a legmegbízhatóbb

romániai magyar-

---

nyelvű riportlap!

Olvassa és terjessze!
